

важливо надати молоді потрібні знання та вміння, які допоможуть їм будувати щасливі сімейні взаємини, долати труднощі та пристосовуватися до змін на кожному етапі спільного життя.

Список використаних джерел:

1. Біла І.М. Генеза особистості в умови сімейної взаємодії // *Софія Прима діалогового повір'я: Міжнародний гуманітарний журнал*, № 1 (1). 2018 рік. С. 10-32.
2. Бондарчук О. І. Психологія сім'ї : курс лекцій / О. І. Бондарчук ; МАУП. К., 2001. 170 с.
3. Бурлачук Л.Ф., Коростильова Л.І. Психологічні особливості осіб, що мають утруднення при укладенні шлюбу. *Педагогіка і психологія*. 1995. № 6. С. 27–35.
4. Горещька О.В., Сердюк Н. Психологія сім'ї : навчальний посібник для студентів спеціальності «Практична психологія», «Початкова освіта» / Олена Горещька, Наталя Сердюк. Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2015. 216 с.
5. Помиткіна Л.В., Злагодух В.В., Хімченко Н.С., Погорільська Н.І. Психологія сім'ї. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-Друк», 2010. 60 – 64 с.
6. Федоренко Р. П. Психологічний аналіз подружніх взаємин на різних стадіях функціонування сім'ї [Текст] : монографія / Раїса Петрівна Федоренко. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 332 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-507-8-32>

Новіков С. О.,

*аспірант кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки,
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

КОГНІТИВНИЙ РОЗВИТОК ПРАЦІВНИКІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

У багатьох галузях, включаючи харчову промисловість, структура та когнітивні вимоги до професійної діяльності кардинально змінилися внаслідок триваючої цифрової трансформації глобальної економіки. У контексті діджиталізації варто розглянути механізми розвитку та вдосконаленню когнітивних здібностей працівників харчової промисловості.

Когнітивний ландшафт професійної праці швидко змінюється в епоху цифровізації, і такі сектори, як харчова промисловість, які

історично вважалися «ручними» або «низькотехнологічними», не є винятком. Переробка та управління харчовими продуктами все більше включають технологічні досягнення, такі як цифрові системи контролю якості, автоматизація процесів, додатки Інтернету речей (IoT) та виробнича аналітика, що базується на даних. На додаток до технічної адаптації, працівники повинні пройти суттєву когнітивну реструктуризацію в результаті цих технологічних змін. Працівники харчової промисловості тепер повинні виконувати все більше багатоетапних, абстрактних і складних когнітивних завдань, які залежать від нових моделей сприйняття, міркувань і прийняття рішень. Як наслідок, індустріальна психологія та дослідження в галузі гігієни праці звернули свою увагу на психологічні та нейрокогнітивні аспекти професійної діяльності в цій галузі.

Термін «діджиталізація», який використовується в академічному та політичному дискурсі, означає ширшу трансформацію соціальної та економічної діяльності, яка стала можливою завдяки цифровим технологіям, а не просто переведення аналогових процесів у цифрову форму [5]. Вона передбачає застосування технологій, а також реорганізацію систем людської діяльності, що вимагає створення нових когнітивних здібностей та адаптивних методів. Важливість цих досліджень зумовлена нагальною потребою зрозуміти, як ці зміни впливають на когнітивний розвиток працівників, та розробити заходи, що сприятимуть їхньому психічному та професійному розвитку.

Цифровізація докорінно змінила когнітивний профіль, необхідний для роботи в харчовій промисловості. Алгоритмічне мислення, інтерпретація даних та використання цифрових інструментів поступово витісняють або розширюють традиційні завдання, які раніше вимагали сенсомоторних навичок і процедурних знань. Сьогодні працівникам доводиться обробляти абстрактні дані, стежити за кількома системами одночасно і приймати швидкі рішення на основі динамічних даних, що надходять з цифрових інтерфейсів. Привносячи нові способи бачення, пам'яті та мислення, процес комп'ютеризації неминуче реорганізує когнітивну діяльність людини [4]. Як зазначає О. К. Тихомиров, «розширене пізнання», в якому зовнішні пристрої стають невід'ємною частиною когнітивних процесів, породжується інтерфейсом між людиною та цифровими системами. Таке розширення в харчовому секторі включає в себе автоматизоване виробниче програмне забезпечення, сенсорні системи моніторингу та інформаційні панелі контролю якості. Все це вимагає високого рівня робочої пам'яті, контролю уваги та вміння вирішувати проблеми.

Згідно з останніми дослідженнями когнітивного розвитку на робочому місці, нейропластичність дорослих уможливорює навчання та адаптацію протягом усього життя, особливо за наявності структурованого навчального середовища [2]. Доведено, що виконавчі функції та контроль уваги у дорослого населення покращуються за

допомогою методів «фітнесу розуму», таких як когнітивні тренувальні вправи та програми нейрофідбеку [2]. Для літніх працівників харчової промисловості, які мають проблеми з адаптацією до цифрових робочих процесів, такі втручання можуть бути особливо доречними. Психологічна діагностика виявляє значну варіативність у тому, як люди реагують на цифровізацію, що базується як на особистісних рисах, так і на когнітивних профілях. У роботі С. А. Гончаренко та Л. О. Кондратенко, присвяченій психологічній діагностиці в інформаційному суспільстві [3], наголошується на необхідності диференційованих підходів до когнітивного розвитку на основі індивідуальних здібностей. Хоча їхні дослідження були зосереджені на молодших школярах, викладені ними принципи – особливо щодо індивідуальних стилів навчання, тривалості уваги та кодування пам'яті – можуть бути перенесені на дорослих, які навчаються та інтегруються в сфері харчовій індустрії.

Дослідження В. В. Коширця про формування особистого простору [1] також робить свій внесок у дискусію, вивчаючи, як змінюються когнітивні межі та просторова обробка в структурованих середовищах. В умовах цифрового виробництва просторове мислення та когнітивне мапування віртуальних середовищ (таких як цифрові панелі управління або віртуальні заводські цехи) стають критично важливими компетенціями. Працівники повинні будувати ментальні моделі складних систем, щоб розуміти і прогнозувати поведінку обладнання. Дослідження цифрової компетентності та когнітивної стійкості серед дорослих показують, що працівники з вищим рівнем цифрової самоефективності більш схильні до проактивної взаємодії з новими технологіями та повідомляють про нижчий рівень стресу, пов'язаного з роботою [5]. Цифрова компетентність – це не просто технічна навичка, вона передбачає метакогнітивну обізнаність – розуміння власних когнітивних процесів та їх регулювання в контексті вирішення цифрових проблем. Розвиток когнітивних здібностей працівників харчової промисловості в умовах цифровізації вимагає системного, індивідуального та психологічно обґрунтованого підходу. Когнітивний та психологічний профіль працівників цього сектору формується під впливом фізичної та сенсорної природи їхньої роботи, що часто поєднується з жорсткими часовими обмеженнями, повторюваними процедурами та високою відповідальністю за якість і безпеку продукції. Ці характеристики вимагають втручань, які є не лише технічно компетентними, але й чутливими до когнітивних реалій цього трудового середовища.

Однією з головних проблем є те, що працівники харчової промисловості часто мають незначний початковий досвід роботи з цифровими технологіями, особливо старші працівники, які починали свою кар'єру в переважно аналоговому середовищі. Необхідно створювати навчальні програми, щоб зменшити технологічну тривогу і

поступово підвищувати цифрову самооцінку, корегуючи цифровий розрив між поколіннями. Недостатньо просто ознайомити працівників з новими системами чи пристроями; навчання має бути спрямоване на поступове покращення їхніх когнітивних здібностей, зокрема робочої пам'яті, контролю уваги та вирішення цифрових проблем. Це відповідає принципам когнітивної адаптації Жана Піаже та принципам навчання дорослих, які стверджують, що учні модифікують свої ментальні моделі, щоб пристосувати їх до нових ресурсів і вимог [6]. Замість того, щоб пропонувати абстрактний або надто теоретичний зміст, освітні втручання повинні ґрунтуватися на реальних робочих завданнях і виробничих сценаріях, знайомих працівникам. Наприклад, навчання інтерпретації даних з цифрового датчика температури або вологості має бути пов'язане з безпосереднім впливом на безпеку харчових продуктів, термін зберігання або ефективність виробництва. Така контекстуалізація посилює залученість і підтримує необхідну когнітивну інтеграцію. Працівники повинні бачити практичне значення цифрових навичок у своїх повсякденних обов'язках, що сприяє глибшому засвоєнню та довготривалому збереженню інформації. Організаційна підтримка також має важливе значення. Керівництво має сприяти створенню культури, орієнтованої на навчання, де цифрові експерименти не караються, а підтримуються. Це передбачає виділення часу на навчання, надання доступу до цифрових ресурсів у робочий час і визнання досягнень працівників у набутті нових компетенцій. Важливо, щоб навчальні програми були інклюзивними, враховували відмінності в стилях навчання, рівнях грамотності та попередньому досвіді роботи з цифровими інструментами. Професійний розвиток у цифрову епоху не може бути одноразовим заходом, а має бути безперервним, адаптивним процесом. Оскільки нові технології та системи інтегруються у виробництво харчових продуктів – чи то програмне забезпечення для відстеження, системи інвентаризації на основі штучного інтелекту, чи автоматизоване очисне обладнання – працівники повинні бути готовими до постійного оновлення своїх знань та переналаштування своїх когнітивних рутинних процесів. Тому освітні ініціативи повинні включати доступ до платформ мікронавчання, модульних навчальних блоків і засобів навчання «just-in-time» (таких як посібники з QR-кодами або цифрові асистенти), які підтримують навчання впродовж усього життя на робочому місці.

У харчовій промисловості цифровізація проявляється у реструктуризації праці, перевизначенні професійних компетенцій та реконфігурації когнітивних процесів. Виклик полягає не лише у виявленні когнітивних дефіцитів чи потреб у навчанні, але й у культивуванні цифрової культури, яка підтримує безперервне навчання, когнітивну гнучкість та психологічне благополуччя. Тільки завдяки таким цілісним і науково обґрунтованим стратегіям робоча сила харчової промисловості може плавно переходити в епоху цифровізації.

Список використаних джерел:

1. Коширець Віктор Васильович. Психологічні особливості формування особистісного простору студентської молоді : автореф. дис. канд. психол. наук. Острог, 2014. 20 с.
2. Підлипняк І. Технології mind-fitness як засіб розвитку когнітивної сфери у дітей дошкільного віку. *Věda a perspektivy*. 2022. № 8(15). URL: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-8\(15\)-123-134](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-8(15)-123-134).
3. Психологічна діагностика особливостей когнітивного розвитку молодших школярів в умовах інформаційного суспільства : монографія / С. А. Гончаренко та ін. ; ред.: С. А. Гончаренко, Л. О. Кондратенко. Кіровоград: ІмексЛТД, 2014. 228 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/8685/1/Монографія_ПСИХОЛОГІЧНА%20ДІАГНОСТИКА.pdf.
4. Тихомиров О.К. Психологія комп'ютеризації. Київ : Знання, 1988. 298 с.
5. Daniel K, Brennan D. Digitalization. John Wiley & Sons, Inc., 2016. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiect111>.
6. Piaget J. The Affective Unconscious and the Cognitive Unconscious. Piaget and His School. Springer Study Edition. / ed. by Inhelder B, Chipman H.H, Zwingmann C. Berlin, Heidelberg, 1976. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-642-46323-5_6.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-507-8-33>

Пузирьов Є. В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Виконання соціально-політичних та економічних завдань, які стоять перед українською державою залежить від успішності будівництва національної системи освіти, її інтеграції в міжнародний освітній простір. Модернізація системи вищої освіти України в умовах євроінтеграційних процесів є надзвичайно актуальним питанням сучасності, пов'язаним з пошуком кращих національних та закордонних технологій навчання у вищій школі, а також з їх впровадження в учбовий процес вишу, враховуючи принципи Болонської конвенції. «Приєднуючись до Болонського процесу, модернізуючи національні освітянські стандарти з урахуванням його вимог, Україна зберігає і